

שם הפעילות: נספחים – מקורות לימוד לפעילות

משלוח מנות לפורים

הכותב/ת: שרון בן דוד – אלומות, בהנחיית טלי גורן

טעמה של מצוות משלוח מנות – משבצת לימוד לצוות

- א. מדברי קבלה נצטוונו בפורים: "ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאֶבְיוֹנִים", (אסתר ט' 19) ופירשו בגמרא במסכת מגילה: "משלוח מנות - שתי מנות לאיש אחד. ומתנות לאביונים - שתי מתנות לשני אביונים".
- ב. רש"י פירש בסוגיה: "משלוח מנות, מיני מגדים". ויש לדון האם יוצאים ידי חובת משלוח מנות רק במיני אוכל, או גם בדברים אחרים, כגון מתנות, בגדים, ספרים וכיוצא בזה [וכמו כן צ"ע אם יוצא די חובה במשלוח בשר חי].
- ג. מלשון הכתוב "ומשלוח" מנות, משמע שעיקר המצווה היא לשלוח מנות, ודנו האחרונים האם קיום המצווה תלוי במשלוח או במקבל, ונפקא מינה:
- השולח לחולה דבר איסור אשר מותר באכילה רק לחולה.
 - שלח מנות קודם הפורים ויגיעו בפורים [דין בן י"ד השולח לבן ט"ו].
 - שלח מנות ונגנבו או נאנסו ולא הגיעו לידי המקבל.
- ד. בטעם מצוות משלוח מנות כתב בתרומת הדשן, שהוא כדי שיהיה לכל משפחה בישראל צרכי סעודת פורים בהרווחה. אבל לדעת מהר"ש אלקבץ [בספרו מנות הלוי] טעם המצווה כדי להרבות האחוה והרעות, ונפקא מינה:
- שלח מנות ואין המקבל יודע ממי קיבל.
 - נמצא בדרכים אם יצא ידי חובה במשלוח מנות שבני ביתו נותנים עבורו.
- ה. משלוח מנות: שנתגלה כטריפה • סיגריות או מיני מתיקה • מאכל שאין המקבל סומך על כשרותו [שלח בשר שאינו "חלק" לדעת מרן הבית יוסף].
- ו. משלוח מנות: לרבו • למי שאינו שומר תורה ומצוות [האם הם בגדר "איש לרעהו"] • לשונא • למי שעשה לו טובה • לשיכור • לִישָׁן.
- ז. החייבים במשלוח מנות: אשה • בנים ובנות • אָכָל.
- ח. דין "שליחות" במשלוח מנות • שיעור ה"מנות" במשלוח מנות.
- ט. זמן משלוח מנות: שלח בליל פורים • לאחר צאת הכוכבים של יום הפורים.
- י. מדוע אין מברכים על משלוח מנות.
- יא. סיכום דיני משלוח מנות.

משבצת לימוד לילדי א-ו

יום אביבי מבטיח היה פורים בשנה שעברה. שמעתי זפיקה בדלת בסביבות השעה שתיים אחר הצהרים. תיארתי לעצמי שעוד מביאי משלוח מנות הגיעו או מבקשי מתנות לאביונים. חדוה, אשתי, עמדה במטבח וסדרה עוד חבילת מנות מני אלף ואני ישבתי בכורסא ונסיתי ללמוד מעט מתוך מדרש אסתר רבה. כמובן, אני זכיתי לפתוח את הדלת מפני הדופקים.

והנה עומד בפתח זוג קשישים. לישיש שטריימל מפרווה דהויה לראשו, זקן לבן וארוך היורד על מידותיו, ומעיל ארוך יותר ממשי שחור. לישישה שמלה מבד כחול כהה ושביס לבן. היא החזיקה בסלסלה מכוסה במפית צחורה. מחשבתי הראשונה הייתה שהנה באו בתחפושת – אבל במבט שני ברור היה שזקנים אמתיים ומקוריים היו.

"שלום עליכם, ר' אפרים דוד! א פרייליכין פורים!"

נדהמתי לשמוע את שמי המלא בפי הזקן. הרי האחרון שקרא לי כך היה סבי זכרוננו לברכה. אני נקרא 'אפי' בפי הבריות, וגם הורי, עליהם השלום, היו רגילים לקרוא לי כך. חרף תדהמתי, השבתי שלום.

"עליכם שלום ופורים שמח. ומי מכבד אותנו בביקור?"

"הרי אנו קרובים – גם אנחנו משפחת קליינר. באנו לראות מה שלומכם ולאחל לכם שמחת פורים. אף משלוח מנות הבאנו אליכם," אמרה הגברת. לחייה הוורודות ועיניה השחורות כמעט שלא התאימו לקמטים בפניה. הזקנים דברו כאנשי ישוב הישן - עברית מליצית מתובלת ביידיש או לפחות בהגיה של שפה זו. אשתי נכנסה לחדר בשלב זה והזמינה את האורחים להכנס. גם בעיניה היה משונה שזוג קשישים אדוקים בא לבקרנו, אבל בפורים כל הפושט ידו נותנים לו וכל הבא אל ביתך מכניסים אותו. חדוה הגישה שתיה קרה ושמה צלחת מלאה באזני המן ועוגיות אחרות על שלחן הקפה. התיישבנו בסלון. חדוה מכורה לקטיפה כהה, חפצי נוי ישנים, ריהוט עתיק ותחרה - דברים של פעם. אלטע זאכן, אם תרצו. הזקנים תאמו את עיצוב הפנים של החדר.

"דירה נאה יש לכם," אמר הישיש. "הבתים הגדולים במקום עושים רושם. חן המקום על יושביו."

אשתו הרבנית דחפה את הסלסלה שהביאה אתה לידי אשתי. "פתחי, פתחי! לבריאות ולשמחה שיהיה לכם."

חדוה העבירה את המפית ובתוך הסלסלה היו מטעמים: עוגת דבש כחושה, קוגל שמן, אימבערלאך – זנגוויל מסוכר, וצנצנת זג מלוח. משלוח מנות בהחלט לא שגרתו בסביבתנו. הודיתי להם.

"אמרתם שאנחנו משפחה...." התחלתי בהיסוס מה.

"אמת ויציב. יעקב יצחק ורחל רייזל קליינר. ילידי העיר העתיקה אנחנו," אמר היהודי הזקן. השתאיתי מדבריו. הרי סבי ז"ל נקרא יעקב יצחק קליינר. וגם בני נקרא על שמו. נסיתי למיין את המידע שהגיע אלי ברגעים אלה ולא הצלחתי לסדר את הדברים. ר' יעקב יצחק (הנוכח) עזר לי.

"הרי אצלנו כולם נקראים על שם אותו אלטער זיידע. השמות עוברים בירושה מזור לזור." "ומה בדיוק קרבת המשפחה אלינו?" שאלתי.

"משפחה הרי זאת משפחה," ענתה הזקנה החיננית. "וכי מה אכפת לנו על שלשלת היוחסין המדויק? הרי הייחוס הוא דומה לגזר – החלק הטוב ביותר נמצא בתוך האדמה!" הזקנה התחבבה עלי כבר. ברור שלא נס ליחה והיה לה חוש הומור מרענן.